

130 § Talouden tasapainotusohjelma 2024-2026

Kaupunginhallitus 3.6.2024 § 130

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy talouden tasapainotusohjelman vuosille 2024-2027.

Päätös

Hyväksyttiin.

Valmistelu

Talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Toimialajohtaja Kari Nissinen, p. 040 669 1005

Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen, p. 040 830 4336

Iisalmen kaupunkistrategian toiminta-ajatuksena on huolehtia asukkaiden hyvinvoinnista sekä vahvistaa koko seudun kilpailukykyä ja vetovoimaa. Kestävä, tasapainoinen kuntatalous, jossa tulot kattavat menot, mahdollistaa kaupunkistrategian mukaisen toiminnan kehittämisen ja palveluiden tarjonnan. Varmistaakseen kaupunkistrategian toteutumista Iisalmi toteutti vuonna 2024 talouden tasapainotusohjelman laatimisen vuosille 2024-2027.

Iisalmen kaupungin taloustilanne on vakaa ja talous kestää muutamia alijäämäisiä vuosia. Tarvetta "äkkijarrutukseen" ei ole. Kuntatalouden oikaiseminen, päätösten toimeenpano ja vaikuttavuus vievät vuosia ja siitä syystä työ oli perusteltua aloittaa jo vuonna 2024.

Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ja että taloussuunnitelma on tasapainossa tai ylijäämäinen.

Oikea-aikaisen talouden tasapainottamisen tavoitteena on kääntää talouden kehityssuunta siten, että talouden tasapaino saavutetaan viimeistään vuonna 2027: Tavoite tarkoittaa sitä, että tulot kattavat menot eikä alijäämää synny.

Ennakoitu alijäämä/sopeutustarve vuosille 2025-2026 on n. 5 M€/v (yhteensä n. 10 M€). Talouden kehityssuunnan muuttuminen johtuu hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamasta verotulo- ja valtionosuusjärjestelmän muutoksesta (tulopohjan muutos) sekä

toimintakulujen kasvusta.

Talouden tasapainotusohjelman laatimista ohjasi ohjausryhmä, johon kuuluivat valtuustoryhmien puheenjohtajat, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sekä viranhaltijoiden edustajina kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Lisäksi ohjausryhmä on kuullut asiantuntijoina toimialajohtajia.

Ohjausryhmän tavoitteena oli valmistella talouden tasapainotusohjelma vuosille 2024-2027 ja saavuttaa poliittinen yhteisymmärrys ja yhteinen tahtotila tasapainotusohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttamiseen. Ohjausryhmä on kokoontunut neljä kertaa. Lisäksi talouden tasapainotusohjelman valmistelua on käsitelty kaupunginhallituksen kokouksissa sekä valtuustoseminaarissa.

Talouden tasapainotusohjelman valmistelun aikana toimialajohtajat kartoittivat talouden tasapainottamiseen liittyviä toimenpide-esityksiä omalta toimialaltaan. Toimialajohtajien toimenpide-esitykset käytiin läpi ohjausryhmässä ja valtuustoseminaarissa, minkä jälkeen muodostettiin yhteenveto toteutettavista toimenpiteistä.

Talouden tasapainotusohjelman toimeenpano tapahtuu vuosien 2025-2027 talous- ja toimintasuunnitelmien valmistelun ja käsittelyn yhteydessä. Talouden tasapainotusohjelmassa olevat toimenpiteet viedään budjetoinnin yhteydessä talous- ja toimintasuunnitelmaan.

Lisäksi lautakuntien on esitettävä vuosittain säästöjä, jotka määritellään tarkemmin kaupunginhallituksen antamassa talousarvion laadintaohjeessa. Talouden tasapainotusohjelmaan liittyy keskeisesti myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkkosuunnitelma, jonka käsittely toteutetaan eri päätöksillä.

Talouden tasapainotusohjelman hyväksymisen jälkeen talouden tasapainotustyötä on edelleen jatkettava. Tavoitteena on löytää toimenpiteitä, joilla saavutetaan arviolta n. 8,3 M€:n säästöt/tulonlisäykset vuosien 2025-2026 aikana. Kaupunginhallitus antaa tarkentavat määräykset talousarvion laadintaohjeessa.

Talouden tasapainotusohjelman ohjausryhmä on esittänyt yksimielisesti talouden tasapainotusohjelman 2024-2027 hyväksymistä.

Vaikutusarviointi

Päätös liittyy strategiseen tavoitteeseen kestävä kuntatalous:

- kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella, veroprosentit ovat maakunnan keskiarvon alapuolella
- investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden
- asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon

Muutoksenhaku

1A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Otto-oikeus

Ei otto-oikeutta.

Toimenpiteet, otteet

Kaupunginvaltuusto
Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen
Toimialajohtaja Kari Nissinen
Elinkeinojohtaja Terho Savolainen
Henkilöstöpäällikkö Eija Lyyra
Talouspäällikkö Tiina Laakso
Talouspäällikkö Marja Marin
Talouspäällikkö Leena Miettinen
Talouspäällikkö Tarja Säisä

Liitteet

Talouden tasapainotusohjelma 2024-2027

Oheisaineisto

Muistio talouden tasapainotusohjelman ohjausryhmä 27.5.2024, ei verkkojulkinen

Kaupunginhallitus 29.4.2024 § 102

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi talouden tasapainotusohjelman valmistelutilanteen.

Kaupunginjohtaja täydensi päätösesitystään seuraavasti:

Tasapainotusohjelmaesitys käsitellään valtuustoseminaarissa 6.5. 2024, ja valmistelu jatkuu tasapainotusohjelman ohjausryhmässä.

Päätös

Kaupunginjohtajan täydennetty päätösehdotus hyväksyttiin.

Valmistelu

Talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Talouden tasapainotusohjelman valmistelu on käynnissä ja ohjausryhmä on kokoontunut 24.1., 18.3. ja 15.4.2024.

Ohjausryhmä on käynyt läpi toimialajohtajien valmistelemia toimenpide-esityksiä, jotka toteuttamalla käyttötaloutta voitaisiin sopeuttaa vuosina 2025-2026 alla olevan taulukon mukaisesti. Toimialakohtaiset toimenpide-esitykset ovat päätösesityksen lisätietomateriaalina. Toimialakohtaisista toimenpide-esityksistä lisätietoja antavat toimialajohtajat.

Toimenpiteiden vaikuttavuus, M€	TA 2025	TA 2026
Elinvoima- ja konsernipalvelut - toimiala	0,5	0,1
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	1,0	0,6
Tekninen ja ympäristötoimiala	0,8	0,2
YHTEENSÄ	2,3	0,9

Talouden tasapainoon pääseminen vuosina 2025-2026 edellyttäisi sopeutustoimia n. 5,0 M€/v.

Ohjausryhmä ei ole ottanut vielä kantaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkkoselvitykseen.

Vaikutusarviointi

Päätös liittyy strategiseen tavoitteeseen kestävä kuntatalous:

- kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella, veroprosentit ovat maakunnan keskiarvon alapuolella
- investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden
- asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon
- omistajapolitiikkamme on aktiivista, tarkoituksenmukaista ja tehokasta
- hankintapolitiikkamme on yrittäjäystävällistä ja paikallisen tarjonnan huomioivaa

Muutoksenhaku

1A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Otto-oikeus

Ei otto-oikeutta.

Toimenpiteet, otteet

Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen

Toimialajohtaja Kari Nissinen

Elinkeinojohtaja Terho Savolainen

Henkilöstöpäällikkö Eija Lyyra

Taluspäällikkö Tiina Laakso

Taluspäällikkö Marja Marin

Taluspäällikkö Leena Miettinen

Taluspäällikkö Tarja Säisä

Oheisaineisto

Elinvoima- ja konsernipalveluiden toimenpide-esitykset

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimenpide-esitykset

Tekninen ja ympäristötoimiala, toimenpide-esitykset

Kaupunginhallitus 18.12.2023 § 302

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää käynnistää talouden tasapainotusohjelman laadinnan.

Talouden tasapainotusohjelman ohjausryhmään nimetään valtuustoryhmien puheenjohtajat, kaupunginhallituksen puheenjohtaja, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sekä viranhaltijoiden edustajiksi kaupunginjohtaja ja talousjohtaja.

Ohjausryhmä kuulee tarvittaessa toimialajohtajia ja muita viranhaltijoita.

Talouden tasapainotusohjelman ohjausryhmän tehtävänä on valmistella talouden tasapainotusohjelma, joka sisältää konkreettisia esityksiä ja toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi. Talouden tasapainotusohjelman tulee olla valmiina 12.6.2024 mennessä.

Päätös

Hyväksyttiin.

Valmistelu

Talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kaupungilla ei ole vuonna 2024 kuntalain mukaista taloussuunnitelmassa katettavaa alijäämää.

Tilinpäätöksessä 2022 kumulatiivinen ylijäämä on 20,8 M€. Tilinpäätösennuste on, että vuosi 2023 toteutuu 4,0 M€ ylijäämäisenä. Vuoden 2024 talousarvion tuloslaskelma näyttää -2,5 M€:n alijäämää. Kumulatiivisen ylijäämän arvioidaan näillä tekijöillä olevan vuoden 2024 lopussa 22,3 M€ ja suunnitelmakauden lopussa 12,0 M€.

Kaupungin talous on taseessa olevasta ylijäämästä huolimatta rakenteellisesti alijäämäinen. Taloussuunnitelmavuodet 2024-2026 ovat ennusteen mukaan alijäämäisiä, arvioitu alijäämä on yhteensä n. 12,8 M€. Alijäämä johtuu siitä, että palkkakustannusten, korkokustannusten, poistojen ja yleisen kustannustason arvioidaan kasvavan suunnitelmakaudella. Samaan aikaan rahoituspohja muuttuu: verotulo- ja valtionosuusrahoitus ei kasva samassa suhteessa. TE2024 -uudistuksen vaikutukset on huomioitu käytettävissä olevien ennusteiden mukaisesti vuodesta 2025 alkaen (vaikutus peruspalvelujen valtionosuusrahoitukseen sekä toimintamenoihin).

Kaupungin on kyettävä tulevana vuosina tasapainoiseen talouteen, jotta se onnistuu kerryttämään riittävän tulo-rahoituksen investoinneille. Taloussuunnitelmavuosille valmistellaan talouden tasapainotusohjelma, jonka avulla kaupungin talous on ylijäämäinen viimeistään vuonna 2027. Tasapainotusohjelman valmistelu käynnistetään alkuvuodesta 2024 ja sen on tarkoitus olla valmiina keväällä 2024, jolloin toimenpiteiden vaikutukset voidaan sisällyttää vuoden 2025 talousarviokehykseen.

Vaikutusarviointi

Päätös liittyy strategiseen tavoitteeseen kestävä kuntatalous:

- kaupungin tulot kattavat menot suunnitelmakaudella, veroprocentit ovat maakunnan keskiarvon alapuolella
- investoimme vastuullisesti talouden realiteetit huomioiden
- asukaskohtainen lainamäärä ja vastuut ovat alle kuntien keskiarvon
- omistajapolitiikkamme on aktiivista, tarkoituksenmukaista ja tehokasta
- hankintapolitiikkamme on yrittäjäystävällistä ja paikallisen tarjonnan

huomioivaa

Muutoksenhaku

1A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Otto-oikeus

Ei otto-oikeutta.

Toimenpiteet, otteet

Toimialajohtaja Kirsi-Tiina Ikonen

Toimialajohtaja Kari Nissinen

Elinkeinojohtaja Terho Savolainen

Henkilöstöpäällikkö Eija Lyyra

Taluspäällikkö Tiina Laakso

Taluspäällikkö Marja Marin

Taluspäällikkö Leena Miettinen

Taluspäällikkö Tarja Säisä